

Önkéntes műnyilvántartás a Magyar Szabadalmi Hivatalnál

Több mint két éve lépett hatályba a rendelet az önkéntes műnyilvántartás részletes szabályairól. Az önkéntes műnyilvántartás valamennyi, a szerzői jog hatálya alá tartozó műtípusra kiterjed. A Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) által az önkéntes műnyilvántartásba vételről kiadott igazolást hatósági bizonyítványnak kell tekinteni, amelynek tartalmát – az ellenkező bizonyításáig – mindenki köteles elfogadni. A tanúsítvány a szellemi alkotásra vonatkozóan szerzői vagy más jogi védelmet nem keletkeztet, csupán bizonyítási eszközként szolgál annak igazolására, hogy az alkotás a tanúsítvány kiállításának napján a tanúsítványhoz hozzáfűzött műpéldány szerinti formában létezett. A statisztikák arra engednek következtetni, hogy a nagyközönség sem magát a bizonyítási eszközt, sem az abban rejlő lehetőségeket nem ismeri kellőképpen, ezért az alábbi írás az önkéntes műnyilvántartáshoz kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat, valamint az önkéntes műnyilvántartásba vétel feltételeit és kellékeit foglalja össze.

A szellemitulajdon-védelem és az önkéntes műnyilvántartás

A szellemi alkotások köre igen szerteágazó. A jogi szabályozás értelmében a szabadalmazhatóság alapvető feltétele a találmány egy konkrét megvalósítási formájának a bemutatása a szabadalmi leírásban, amely azonos eredménnyel akárhányszor megismételhetően megvalósítható. Ezért az alapkutatások eredményeképpen születő tudományos elgondolások többnyire még nem szabadalomképesek, nem beszélve arról, hogy a tudományos elméletek önmagukban eleve ki vannak zárva az oltalomból. További fejlesztő tevékenység eredményeképpen születhetnek meg az alapkutatások eredményeit felhasználó új műszaki megoldások, termékek, eljárások, berendezések, amelyek már szabadalommal oltalmazhatók. Az oltalom külön kérelemre, jogszabályban rögzített hatósági eljárás útján jön létre, ha a bejelentés megfelel az előírásoknak.

A szellemi tevékenység eredményeképpen születő alkotások egy másik csoportjánál a jogi védelem automatikusan, a mű létrejöttével keletkezik. Az irodalmi és művészeti alkotások mellett ide sorolhatók többek között a tudományos elméletek, elgondolásokat ismertető szakirodalmi és tudományos művek. A kutatás-fejlesztés során születő írásos összefoglalók, ismertető, jelentések, tudományos cikkek – ha egyéni, eredeti jelleggel rendelkeznek – szintén mind ebbe a körbe tartoznak.

Ahhoz, hogy ezek a művek jogi védelem alatt álljanak, nem szükséges a művek nyilvánosságra hozatala, ami a kutatás stádiumában a kutatási eredmények vonatkozásában amúgy sem mindig reális. Nincs azonban könnyű helyzetben az a szakember, aki egy későbbi időpontban bizonyítani szeretné a szerzőségét, illetve azt, hogy mikor jött létre a mű, és milyen formában.

A megoldás: a mű önkéntes műnyilvántartásba vétele

2006. április 15-én lépett hatályba a 18/2006. (IV. 12.) IM rendelet az MSZH által vezetett önkéntes műnyilvántartás részletes szabályairól.

A rendeletet a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 112. §-ának (5) bekezdésében megfogalmazott felhatalmazás alapján alkották meg a szerzőségi védelem törvényi újraszabályozásával összhangban. A jogszabály értelmében az ellenkező bizonyításáig azt kell szerzőnek tekinteni, akinek a nevét ilyenként a művön a szokásos módon feltüntették. Ha ez a rendelkezés nem alkalmazható, akkor pedig azt, aki a művet sajátjaként az MSZH-nál önkéntes műnyilvántartásba vetette, és ezt közokirattal igazolja. Az MSZH által az önkéntes műnyilvántartásba vételről kiadott igazolást hatósági bizonyítványnak kell tekinteni, amelynek tartalmát – az ellenkező bizonyításáig – mindenki köteles elfogadni.

Az Szjt. hatálya alá tartozó műveknél a jogi védelem automatikusan, a mű létrejöttével keletkezik. A szabadalmakkal és más, az iparjogvédelem körébe tartozó oltalmi formákkal ellentétben a szerzői jog hatálya alá tartozó műveknél a jogi védelem keletkezéséhez nem szükséges, hogy a művet bárhová bejelentsék, vagy bárhol nyilvántartásba vetessék, mi több, ilyen módon jogi védelem keletkeztetésére mód sincsen.

A szerzőséggel valamint a szerzői jogok fennállásával és megsértésével kapcsolatos kérdések tisztázása bírói útra tartozik. A jogvita során hitelt érdemlően kell bizonyítani az alkotással kapcsolatos tényeket és körülményeket, gyakran több évvel a mű születését követően. Ebben lehet a szerző segítségére, ha művét önkéntes műnyilvántartásba vetette, és a bizonyító erejű közokiratot a bíróságnak bemutatja.

Mit bizonyít a közokirat?

A közokiratban az MSZH azt igazolja, hogy a kérelmező a tanúsítványhoz hozzáfűzött műpéldány szerinti művet vagy más teljesítményt sajátjaként ismerte el. A tanúsítvány a szellemi alkotásra vonatkozóan szerzői vagy más jogi védelmet nem keletkeztet, csupán bizonyítási eszközként szolgál annak igazolására, hogy az alkotás a tanúsítvány kiállításának napján a tanúsítványhoz hozzáfűzött műpéldány szerinti formában létezett. A művön fennálló szerzői jogi védelem független attól, hogy a mű részesülhet-e iparjogvédelmi oltalomban, ideértve különösen a formatervezési mintaoltalmat, a védjegyoltalmat, a szabadalmi oltalmat, valamint a használati mintaoltalmat.

Milyen esetekben használható fel a közokirat?

Az MSZH által az önkéntes műnyilvántartásba vételről kiadott igazolás mind a szerzőség és a szerzői jog fennállása, mind a szerzői jogok megsértése megállapítása iránt indított bírósági eljárás alkalmával felhasználható annak bizonyítására, hogy a tanúsítványon feltüntetett időpontban a mű a tanúsítványhoz fűzött formában és tartalommal ténylegesen létezett.

Más jogi alapon, többek között a személyhez fűződő jogok megsértése megállapítása iránt indított per esetén a közokirat bizonyítékként szintén felhasználható, ha a jogvita olyan tárgyra irányul,

amelynek bizonyítására a fentiek alapján az igazolás alkalmas.

A mű önkéntes műnyilvántartásba vételének szabályai

A kérelmező

A művek önkéntes műnyilvántartásba vételét a szerző, illetve a szerzői joghoz kapcsolódó jogok jogosultja kérheti. Annak sincs akadálya, hogy egy cég vagy egyéb szervezet forduljon kérelemmel az MSZH-hoz, ha rendelkezik az adott mű felhasználási jogával. A szerzői művek önkéntes műnyilvántartásba vételével kapcsolatban a szerző, vagy a szerző írásbeli meghatalmazását felmutató képviselő járhat el személyesen. Ennek oka, hogy az MSZH gyakorlatában az önkéntes műnyilvántartásba vétel nem letéteményes, a tanúsítvány és az azzal összefűzött műpéldány a szerző vagy képviselője részére helyben átadásra kerül. Ezért, valamint azért, hogy a mű tartalma az eljárás során illetéktelen kezekbe ne kerülhessen, az eljárás postai úton nem, kizárólag személyesen bonyolítható.

Az önkéntes műnyilvántartásba vehető művek köre

Az önkéntes műnyilvántartás valamennyi, a szerzői jog hatálya alá tartozó műtípusra (ide értve a szoftvert, szakirodalmi művet, tudományos művet, az iparművészeti alkotást és annak tervét, valamint a műszaki teljesítmény tervét is), illetve kapcsolódó jogi teljesítményre (előadóművészi teljesítmény, hangfelvétel, rádió- és televízió-műsor, film, adatbázis) kiterjed.

Az Szjt. a hatálya alá tartozó művek példálózó műfaji felsorolását tartalmazza, de a szerzői jogi védelem alatt álló művek (teljesítmények) teljes „katalógusát” sem Magyarországon, sem bárhol máshol a világon nem adja, és nem is adhatja meg. Ennek oka, hogy bármi állhat szerzői jogi védelem alatt, ami egy szerző alkotó tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti mű, és nem más művének szolgai másolata azzal a megkötéssel, hogy a szerzői jogi védelem hatálya nem terjed ki a műben kifejtett elvre, elgondolásra, módszerre vagy eljárásra, a mű mögött meghúzódó tudományos elméletre. Annak eldöntése, hogy az alkotás ténylegesen szerzői jogi védelem alatt áll-e, esetenként – a konkrét mű ismeretében – lehetséges, és az Szjt. értelmében bírói útra tartozik.

Az MSZH eljárása a mű önkéntes műnyilvántartásba vétele iránti kérelemkor

Az önkéntes műnyilvántartásba vételt az MSZH Ügyfélszolgálatán kell kérni. Az MSZH a szabályszerűen benyújtott kérelmet azonnal, a szerzőségi tanúsítvány kiállításával és kiadásával teljesíti. A mű önkéntes műnyilvántartásba vételére irányuló kérelmet az erre a célra rendszeresített formanyomtatványon kell benyújtani, ami beszerezhető az MSZH Ügyfélszolgálatán vagy letölthető a http://www.mszh.hu/szolgaltatasok/onkentess_munyilvantartas.html URL címről. A kérelmen fel kell tüntetni a szerző(k) nevét és címét (székhelyét), a képviselő nevét és címét, a nyilvántartásba venni kért mű címét, műfaját és hordozóját, továbbá (szükség esetén) a mű egyedi azonosítását segítő további adatokat.

A kérelemhez mellékelni kell a mű eredeti vagy másolati példányát (műpéldány). A műpéldánynak olyan méretűnek kell lennie, hogy egy A/4-es szabvány méretű borítékban elhelyezhető legyen. Ha a műpéldány ezt meghaladó méretű, műpéldányként a művet tartósan rögzítő és a mű azonosítására alkalmas, legfeljebb A/4-es méretű hordozót (különösen fényképet, elektronikus adathordozót, mágnesszalagot) kell mellékelni.

A szolgáltatásért fizetendő díj mértéke művenként 5000 forint, amelyet helyben kell megfizetni a kérelem benyújtásával egyidejűleg.

Nyilvánosság

A szerző írásban megadott hozzájárulása esetén az MSZH a formanyomtatványon megadott adatokat nyilvánosságra hozhatja, és az adatokból a nyilvánosság tájékoztatásának céljaira adatbázist szerkeszthet. Az adatokból nyilvános adatbázis eddig nem készült, de az MSZH Ügyfélszolgálat a nyilvánosságra hozható adatokról bárkinek felvilágosítást ad.

Az önkéntes műnyilvántartással kapcsolatos egyéb eljárások

A szerző az MSZH által rendszeresített formanyomtatványon bármikor kérheti a tanúsítvány visszavonását. A tanúsítvány visszavonására irányuló kérelmet két példányban kell személyesen

vagy képviselő útján benyújtani, amelyhez csatolni kell a tanúsítványt és az ahhoz hozzáfűzött, a műpéldányt tartalmazó lezárt borítékot. Az MSZH a kérelmet – díjmentesen és az előírt feltételek megélése esetén – azonnal teljesíti, és a tanúsítványt érvényteleníti, valamint a visszavonó nyilatkozatot tartalmazó kérelem másodpéldányát a szerző részére átadja.

Ha bírósági eljárásban jogerősen megállapítják a szerző személyét, és az nem azonos a műnyilvántartásban ekként megjelölt személlyel, a szerző kérheti e személy törlését az önkéntes műnyilvántartásból. A törlés szabályai megegyeznek a visszavonás szabályaival, azzal, hogy a kérelemhez a jogerős bírósági határozatot csatolni kell, továbbá, hogy az MSZH a korábban szerzőként bejegyzett személlyel is közli a törlésről hozott határozatot.

Statisztikai adatok

A jogszabály alapján eddig 518 mű önkéntes műnyilvántartásba vételét kérték az MSZH-tól. A nyilvántartásba vett műveknél a leggyakrabban megjelölt műfajok a következők voltak: irodalmi (szakirodalmi) mű 190, számítógépi programalkotás 70, iparművészeti alkotás 27, képzőművészeti alkotás 15, műszaki létesítmény terve 21. A kérelmet 98 esetben cég, 420 esetben magánszemély nyújtotta be. Az esetek 98%-ában a kérelmező(k) hozzájárult(ak) ahhoz, hogy a hivatal a kérelmen szereplő adatokat nyilvánosságra hozza.

Az eddig önkéntes műnyilvántartásba vetetett művek száma, de még inkább a havonta beérkező kérelmek alakulása azt mutatja, hogy a nagyközönség sem magát a bizonyítási eszközt, sem az abban rejlő lehetőségeket nem ismeri kellőképpen. Reméljük, hogy ezzel a rövid tájékoztatóval sikerült hozzájárulni ahhoz, hogy az érintettek a közokiratnak az előnyeit jobban megismerjék, és a felhasználásához támpontokat kapjanak.

Beérkezett: 2008. IX. 29-én.

Huszár Enikő

a Magyar Szabadalmi Hivatal
Ügyfélszolgálati Osztályának
vezetője.

E-mail: eniko.huszar@hpo.hu